

PERŽVALGA.

Kaune rugsėjo 24, 25 ir 26 d. buvo liaudies mokytojų tarybos posėdžiai, kuriuose dalyvavo keturi lietuviai, kurie tarėjo tikrai balsą, bet spręsti apie mokyklų reikalus negalėjo. Nutarta, kaip rašo „Vil. Žin.“, kad rokundos (aritmėtika) tikrai pirmame skyriuje galėsiančios būti išguldinėjamos lietuviškai. Žinios iš gamtos, geografijos ir istorijos galėsiančios būti mokiniams išguldomos kaip rusų taip ir lietuvių kalbose: Dviklasėse mokyklose, II-oj klasių istorija, geografija, gamtos skyrius reikės išguldinti tik rusiškai.

Lietuviai perspėjo tarybą, kad žmonės nepasikakinsią tokiomis mokyklomis, kuriose visi dalykai bus išguldomi rusų kalba; jie sakė, kad žmonės reikalauja, jog visi dalykai būtų išguldinėjami lietuvių kalba; bet jų perspėjimą neįrašė nė į protokolą.

Kauno kunigai gavo leidimą nuo vyriausybės įkurti Kaune „Visų lietuvių katalikų knygyną su skaitykla“. Tasai knygynas, kaip rašo „Ukin.“, bus atidarytas Kaune Ešerio namuose, šio liaudies mokyklų Direkcijos. Kadangi visų knygynų įstigimas ir užlaikymas nepigiai apsieina, todėl vietinis įkurėjų komitetas, susidedas iš kunigų kreipiasi į visumenę ir meldžia ateiti jam į pagalbą, kas kuo gali: pinigais, knygoms, laikraščiais darbu. Visokias aukas „Viešam liet. kat. knygynui“ priiminėja komitetas.

Spalių 1 d. Senapilėjų buvo „Žiburio“ narių susirinkimas, ant kurio buvo atiduota ir atskaita.

Tame susirinkime „Žiburio“ sąnariai perskaitė svarbesnius „Ukininkų Sąjungos“ programos skyrius, nes susitvėrus minėtajai sąjungai „Žiburio“ pirmininkas kvietė ją susidėti.

Tarpe kitko sąjungiečiai reikalavo, kad draugijos nžvarde, žodis katalikas būtų panaikintas ir vadintųsi „Lietuvos Krikščionių Ukininkų draugija Žiburys“. Sąnariai „Žiburio“ su „Ukininkų Sąjungos“ programa sutiko ir daugumu balsų nutarė susidėti su sąjungiečiais.

Maskvos universiteto studentai apskelbė medicinos skyriaus profes. Sinicinui boikotą. Boikotas apskelbtas, pareikalavus 5-to kurso studentams, kurie norėjo visai jį išbraukti iš profesorių skyriaus. Sinicinui paduota daug apkaltinimų: 1. blogas ir piktas apsiėjimas su ligoniais pavaldiniais ir studentais; 2. kraštutinės reakcijos pažiūros (jis buvo vienintelis profesorius, kuris buvo priešingas universiteto autonomijai); 3. Pirogovo susivaziavime jis gynė, kad mirties bausmė reikalinga; 4. jis rusų sąjungos sąnarys, prisideda prie juodašmėčių veikimo, jis buvo vienas iš didžiausiųjų manifestantų kazokų garbei. Baigientieji studentai nusprendė, jam pirmininkaujant nelaikyt egzamenus.

Tomsko mokytojai pranešė savo biurui, kad Tomsko administracija visaip trukdo padėti politikos ištremtiems. Tomsko mokytojai įrengė vakarą ištremtųjų naudai, tai policija visą pelną 315 rub, konfiskavo. Mat kaip pildomas garsusis pereitų metų spalio mėnesio caro manifestas ir kaip einasi žmonėms kariavusiems už žmonių laisvę.

Vidaus dalykų ministerija galutinai nusprendė pa-traukti teismau visus buvusios dūmos atstovus kurie išleido Viborgo manifestą. Nuspresta apkaltinti tikrai tuos sąnarius, kurie dalyvavo Viborgo susirinkime; kitus gi, kurie nors ir pasirašė, bet susirinkime nedalyvavo, nuspresta teisman netraukti.

Laikraščiai rašo, kad vie-nuoliniai ir šventikai (stačia-

tikiai) varo juodašmėčių agitaciją. Pacajevo lavros vienuoliai leidžia lapelį „Pačajevskija Izvestija“, kur nr. 16 prisi-dengdami Kristaus vardu, ra-gina mušti žydus ir iškart bu-vusios dūmos žmonių atstovus.

Suvienytų Amerik. Vals. augščiausias teismas, Colorados gubernatoriaus pasielgimą su lyg neseniai išsireiškusių biau-rybių ir neteisingų apkaltini-mų „Vakarinės mainierių fe-deracijos“ darbininkų vadovų Moyerį, Haywoodą ir Pettibone radęs teisingu, teismą at-i-dėjo iki po išrinkimo naujų valdininkų. Colorados soci-jalistai varo labai smarkią agi-taciją ir tikisi, kad Haywoo-d'as bus išrinktas gubernato-riu, nes gyventojų tarpe kaip rašo „Appeals to Reason“, Haywood'as randa gerą prita-rimą ir kiekviename viešame name galime pamatyti jo pa-veikslą. Iš tos priežasties ka-pitalistai su valdininkais krup-telėjo ir laukia rinkimų rezul-tato. Jeigu taip elges augš-čiausias S. A. V. teismas, tad galima spėti, kad Colorados valdžia turi but to viso dalyko kalta.

Lenkškas sąvaitraštis „Ameryka - Echo“ apie nesu-sipratimus Chicagos lietuvių Apveizdos Dievo parapijos su kun. Stepanavičiu, kaip per spaudina „Katalikas“, taip ra-šo: Nesusipratimai parapijonų su kunigu da ir šiame laike atsitinka. Ant bylos, kur arių vyskupas Quigley apskundė riaušių vadovus, parapijonai užvedė naują bylą. Parapijos komitetas reikalauja nuo savo klebono Stepanavičiaus paduo-ti atskaitą ir teisingą vi-ų pa-rapijos įplaukimų ir išėjimų atskaitas. Bet kadangi minė-ta bažnyčia ir visas lietuvių parapijos turtas yra savastimi Rymo-katalikų bažnyčios, ku-rios atstovu yra arcivyskupas Quigley, todėl lietuviai-para-pijonai veikiausiai tos savo bylos neišloš.

Žodis į Amerikos piliečius lietuvius.

Einant dabartiniam laike rinkimų kovai įvairių valdi-ninkų, bent mažumą turime šį-tą apie tai paminėti.

Kiekvienas žmogus turi tą gerai suprasti, kad Amerikos žmonių gerovė priguli nuo val-dininkų, tad renkant valdinin-kus reikia rūpintis rinkti žmo-nes dorus ir rūpestingus, kurie užstovaus ne vien turčius, bet ir žmogų darbininką. Mēs lietuviai mažai paisome ant tokių rinkimų ir kartais kurie renkame, tai patikėdami ko-kiems nors politikieriams, ati-duodam savo balsą mūsų prie-šui. Visiems lietuviams gyve-nantiems Pensylvanijos val-stijoje ir turintiems rinkimų tiesą priderėtų balsuoti už dar-bininkų prietelius t. y. socija-listų partijos kandidatus, ne-žiurint ant visokių partijų pri-kalbinėjimų, kurių kandidatai gavę valdišką vietą tuojau at-suka darbininkams užpakalį. Nors jie prieš rinkimus daug prižada, bet tų prižadėjimų darbininkams negali išpildyti, nes tai kenktų turčių arba jų pačių reikalams.

Pensylvanijos valstijos Socijalistų Partijos Kandidatai.

- Į gubernatorių: **James A. Mauer;**
- Į gubernatoriaus vietininkus (Leutenant): **Chas. D. Gildea;**
- Į vidaus dalykų sekretorius: **H. W. Kane;**
- Į revizorius (Auditor): **Edward Moore;**

Luzernės pav. Kandidatai:

- Į kongresą: **W. H. Dettrey;**
- Clerk of the Court (teismo sekretorius): **Alex Dwyer;**
- Prothonotary: **Lym. Seward;**
- Jury Comisionare: **Andrew Dlugosh.**

Iš Lietuvos.

Sintautai, (Naumiesčio pav., Suvalkų gub.). Rugsėjo 23 d. rengiausi važiuoti į girią. Pakilęs dar gerai prieš saulėtekį vedžiau arklius į sodybas paganyti. Jau baigiau panchioti, kaip staiga išgirstu Šuopių kaimo sodybose riksmą: „razbaininkai, razbaininkai!“... Aš vieną arklį užsėdęs lekiu tenai, nes tuojau supratau, kad „cicilikai“ (jie save vadina tikrais social-demokratais) ir vėlei užklupo Vizgirdą, kaip ir anuos du kartu ir reikalauja atiduoti jiems tukstantį (1000 r.) rublių, kurį Vizgirda dėl kokio ten neteisingo namo pirkimo turįs atiduoti tulam Kaunui, kurs seniau tą namą valdė, ir paskui per licitaciją pardavė. Vos iš savo lauko išjojau, kaip pas Vizgirdą pradėjo šaudyti. Pamačiau ir daugiau raitų, kurie ant riksmo bėgo, o kaip pradėjo šaudyti, dar daugiau prisirinko. Bet visi toli laukuose sukiniėjosi, nes tariamieji cicilikai vis šaudė ir grąsino nušauti kas juos užkabintų. Teip jie be abejo būtų ir padarę, nes ir teip, matomai, jie norėjo kraują praliet, kadangi vienam vaikinui, toliau kaip už kokių trijų šimtų sieksnių (ne žingsnių) su kitais stovinčiam peršovė kulka užpakalį pamuštinės ir kelinės. Aš patsai savo akimis tai mačiau. Pašaudę, visus išgazdinę ir įgrasinę namą uždegti, nuėjo pas kaimyną, paliepė užkinkyti arklius ir išvažiavo.

Iš viso keturi jų buvo. Du buvo su šautuvais ir durtuvais ginkluotu, o kiti du tikrai brauningais“.

„Vil. Žin.“ N.189 buvo social-demokratų partijos laikas į redakciją kur žadėjo aštriai nubausti tokius, jų partijos vardu prisidengusius žmones, kurie nieko nekaltus žmones plėšia. Tai gi čia ir ver-

tėtų partijai savo prildyti. Be to aš manau, kad ir kitoms partijoms ir „Lietuvos valstiečių sąjunga“ reiktų susivienyti ir šitokius galvažudžius nubausti. Valdžia, žinoma, į tą reikalą nesikiš, ir nuo valdžios jokios pagalbos mes negalime laukti. Reiktų teip pat ir nepartijų žmonėms, ypač ukininkams susitarti ir viens kitam gelbėti, nes juk labai gali atsitikti, kad vieną šiteip jiems pasisekus apiplėšti, jie griebsis ir prie kitų, ir tokiu būdu toki draugijos šašai, kenkdami kitoms partijoms kaip galint sutraukti po viena vėliava daugiau žmonių ir laikytis visiems priešais valdžios užmačias, ar dys tą visą, liedami neįtikėjamą partijoms, kurių vardu toki parazitai dengiasi.

Tie plėšikai ne iš kur kitur ateina, jie čia pat atsiranda, teip kad juos susekti labai bus lengva. Ir nors jie pas Vizgirdą gyrėsi, kad jeigu juos ir užmuštų, tai jų esą šimtai, — yra tušti jų žodžiai. Tokius ištvirkėlius ir lig d-šimčiai būtų sunku surinkti. Kituose pavietuose teip pat atsiranda keli, bet jų vis nėra daug. Teip, kad valdžiai nedaug ką jie tepadės. O jeigu laiku pradėsime jiems visur kelią užkirsti ir naujo gyvenimo rengiamasis triobėsis nenukentės.

„V.Ž.“ T. L. Demokratas.

Vilkaviškio apskr. (Suv. gub.) „Baudžiava“ dvaruos. Vilkaviškio apskrityje yra dvaras Tarpučiai, kurio savininkas Berenšteinas, iš Vilkaviškio, gal rengdamos parduotą dvarą, šiais metais pasiskubino iškulti javus ir pardavė ne tik grūdus, bet ir šiaudus. Jo darbininkai, matydami tai, rugsėjo 26 d. vakare pareikalavo nuo Berenšteino ordinarijos, šiaip, sakės, neisiją dirbti. Bet ant rytojaus, panedėlyje, nuo pietų jau dirbo ir utarninke išryto. Priešpiečiais Berenšteinui užkvietus, atvyko iš

Vilkaviškio sargybinis Rinkevčius su dragunais. Berenšteinas, mat įskundė savo darbininkus, kaipo didelius maištininkus ir jam nurodžius buvo suimta keletas darbininkų. Dvaro užveizda pasiulė arklius nuvežti suimtuosius darbininkus, bet sargybinis tam pasi-priešino, sakydamas, buk liepta varyti darbininkus pečius, ir jeigu katras darbininkų pasiprišys, tai tokį nušausią. Jau kelinta diena darbininkai sėdi Vilkaviškio kalėjime. Žmonos suimtų darbininkų buvo atsi-akiusios eiti milžti dvaro karves, tai jas privertė prie to Berenšteino vėžjas, grasindamas nušauti neklaušančias: pono mat reikią klau syti.

Gal tikisi Berenšteinas greit parduoti dvarą ir, pasodinus darbininkus kalėjiman, pasilikti jų algas? — Butų geras atlyginimas darbininkams už visus metus jų darbo!

Antupiai (Gizų val. č., Vilkaviškio apskr.). Policija atiminėja cenzūros leistas knygas. Policija iš mūsų knygas po senovės atininėja. Rugsėjo 20 d. atvažiavo, dar saulei netekėjus, kada visi miegojo Antupiuosna pas ukininką Kisielių iš Vilkaviškio 5 sargybiniai kratos darytų, jieškodami šaudyklės. Neradę šaudyklės susirinko jie visas knygas, apie 16 egzempliorių, visus popiergalius, kurie nuo seniai vaikiojosi prisijūsti draugų tai iš Amerikos tai iš kariumenės, ir reikalavo, kad su jais kartu važiuotų ir du to kiemo vyruku. Bet juodu važiuoti atsisakė, tai sargybiniai išivežė tik knygas, tarp kurių 4 buvo sociališko turinio, o 12 net dvasiškų knygelių. Į 3 dieną vienas nuėjo į Vilkaviškį ir prisipažino, kad visos knygos jo. Jį suėmė, bet ant rytojaus vėl paleido. Manėm, kad tuo ir pasibaigs; bet kur tau! Antrą sekmadienį vėl anksti,

prieš saulės tekėjimą, atvažiavo sargybiniai ir išivežė Petrą Memurą. Sėdi jis dabar Kalvarijos kalėjime: kaltina jį už laikymą revoliucijinių knygų.

Dabravolės val. č. (Suv. g. Naum. apskr.). Paryžius gan didelis, apgyventas mažžemių, bet yra čia ir pasiturinčiųjų ukininkų. Yra mokykla, yra ir aludė. Į tą aludę subatvakariais ir šventadieniais susirenka jaunuomenė ir net senukai ir girtuokliauja. Susipratę vaikinai seniai norėjo ją uždaryti, bet vis neįstengė. Rugsėjo 20 d. vietinė Lietuvos Valst. Sąjungos kuopelė tą aludę uždarė. Buvo atvykęs ir kalbėtojas, kurs trumpai paašškino politšką judėjimą, nurodė girtuokliavimo blogas puses ir išaiškino, kad nepadoru tokiame laike leisti pinigai ant gėrimų. Padalinta buvo žmonėms atstovų atsišaukimai, brūsiurėlės, — raginta patiems susidėjus išsirašyti laikraščius; kaipo geriausi mažžemiams nurodyta „Lietuvos Ukininkas“ ir „Naujoji Gadydė“. Paskui buvo prilipdyta prie aludės durų apgarsinimas, kad negalima šventadieniais rinktis į aludę.

Mūsų valčiaus žmonelės labai nusiskundžia ant savo vaito Bajaunacko. Jis teip dabar prasimanė: važinėje tarp mažžemių ir ragina ateiti pas jį dirbti. Jūs — sako — esate biedni, mažai galite pinigais duoti, tai nors padirbėkite pas mane. Žmonės bijodami, kad paskui vaitas nekeršytų, jeigu jo nepaklausys, ateina dirbti, o vaitas už tai jiems ir dėkui nepasako. („Liet. Ukin.“).

„Žiburėlio“ draugijos. Istatymai.

I. BUVEINĖ.

§ 1. „Žiburėlio“ draugija buveinė yra Vilniuje.

II. TIKSLAS.

§ 2. „Žiburėlio“ draugija turi tikslą šelpti einančius

mokslą neturtingus lietuvius ir lietuves, kurie ateityje galėtų atnešti Lietuvos visuomenei kuodidžiausią naudą.

Pasarga. Pirmiausia šelpiami tie, kurie jau yra pasirodę savo darbais visuomenės, literatūros ar dailės dirvoje.

III. SANARIAI.

§ 4. Draugijos sąnariai gali būti pilnamčiai vyrai ir moters. Priėmimas už sąnarį pareina nuo 2 sąnarių — įteikiančių ir visuotino susirinkimo — priimančio.

§ 5. Sąnarių pareigos:

- a) mokėti į draugiją po 5 rublius kas metai;
- b) rinkti aukas ir didinti draugijos turtą;
- c) rūpintis padauginti sąnarių skaičių.

§ 6. Sąnarys, neįmokėjęs, metams pasibaigus, sąnario įnašos iki sekancio visuotino susirinkimo, nustoja buvęs sąnariu.

§ 7. Visi nusprendimai, apyskaitos ir visos dalykų stovis turi būti pranešamas vieną kartą metų buvyje visiems sąnariams.

IV. TURTAS.

§ 3. Draugijos turtas susideda iš sąnarių įnašų, pelno nuo spaudinių, spektaklių, koncertų-skaitymų ir tolygių šaltinių, teipogi iš grąžinamųjų skolų.

Pasarga. I. Tie turtai, kurie bus paaukauti su aiškiu nurodymu, kaip ir kam jie turi būti vartojami sulyg draugijos tikslo, privalo būti vartojami pagal aukautojo nurodymo.

Pasarga. II. Piniginis draugijos turtas laikomas banke.

V. KOMITETAS.

§ 8. Draugijos reikalus veda komitetas iš 3 sąnarių: pirmininko, raštininko ir izdininko.

§ 9. Komiteto sąnariams užvaduoti yra renkamas vienas kandidatas.

§ 10. Komitetą renka visuotinis susirinkimas vieniems metams.

§ 11. Komitetas.

a) rūpinasi draugijos turtų padauginimu;

b) sukviēčia visuotiną susirinkimą.

c) duoda visuotinam susirinkimui apyskaitą apie savo veikimą,

d) apskelbia laikraščiuose ir skyriumi spauzdina visuotino susirinkimo patvirtintą apyskaitą,

e) pildo visuotino susirinkimo duotas instrukcijas,

f) priima ir išleidžia pinigus visuotino susirinkimo nusprendimu,

g) renka žinias apie reikalaujančius draugijos pašalpos,

h) paskiria, tam tikram reikalui atsitikus, paprastąsias pašalpas.

i) patvirtina visus raštus draugijos antspauda ir savo parašais, kurių turi būti trys: pirmininko, raštininko ir izdininko,

k) susirenka kas mėnesį ir gali sukviēsti bendram darbavimos atskirus sąnarius, teipgi ir samdyti reikalingus darbininkus.

§ 12. Komiteto sąnarių priedermė:

a) Pirmininkas veda visuotinį susirinkimą ir komiteto susirinkimus; laiko pas save draugijos antspaudą su parašu: „Žiburėlis“.

b) Raštininkas veda knygas, kuriose užrašoma nusprendimai visuotinių susirinkimų ir komiteto protokolai; jis teipgi veda šelpiamųjų surašą ir metinę draugijos veikimo apyskaitą.

c) Izdininkas priima ir duoda pinigus. Jis veda gaunamų ir išleidžiamų pinigų surašą ir turi savo prieziuroje draugijos turtą.

d) Kandidatas užvaduoja, reikalui atsitikus, komiteto sąnarį.

VI. SANARIŲ SUSIRINKIMAI

§ 13. Paprastieji visuotini susirinkimai esti mokslo metų pradžioje, t. y. liepos arba rugpjūčio mėnesiuose.

§ 14. Metinis visuotinis susirinkimas yra tik tuomet teisėtas, jei susirinks bent ½ dalis gyvenančių Lietuvoje sąnarių. Įstatymų permainymui reikalinga, kad būtų surinkusi bent pusė visų sąnarių.

Pasarga. Nesusirinkus reikalingam sąnarių skaičiui, turi būti paskirta ne anksčiau kaip per savaitę antro susirinkimo diena; antras susirinkimas ir nesant reikalingam sąnarių skaičiui gali spręsti apie draugijos reikalus.

§ 15. Nepaprastieji draugijos susirinkimai prireikus yra sušaukiami komiteto arba pa-reikalavus ½ daliai visų draugijos sąnarių.

§ 16. Susirinkimo laikas ir vieta turi būti apskelbta per 3 savaites iškalno metiniam visuotinam susirinkimui ir per 1 savaitę iškalno nepaprastam jam susirinkimui.

§ 17. Visi dalykai visuotinam susirinkime yra sprendžiami paprastu balsų daugumu. Tik klausime apie draugijos įstatymų permainymą reikalinga daugumas ¾ balsų.

§ 18. Visuotinas susirinkimas:

a) išklauso apyskaitą apie draugijos veikimą per metus.

b) prižiūri knygas ir kasos stovį per išrinktą tam tikrą revizijos komisiją,

c) peržiūri ir patvirtina komiteto sustatytą apyskaitą,

d) paskiria stipendijas ir paprastąsias tam laikui pašalpas,

e) ieško šaltinio draugijos turtams padidinti,

f) renka komitetą,

g) priima naujus sąnarius ir išmeta iš sąnarių skaičiaus nepildančiuosius „Žiburėlio“ įstatymų,

h) sustato biudžetą ateinan-tiems metams;

i) duoda visokias instrukcijas komitetui, kaip antai: apie sugrąžinimą skolų nuo sušelp-tųjų.

Pasarga. I. Paprastąsias pašalpas gali prireikus paskirti ir pats komitetas.

Pasarga. II. Nesąnarys, duodąs pašalpą mokslą einančiam lietuviui ir norįs, kad tie pinigai sugrįžtų į „Žiburėlio“ kasą, turi pranešti tai draugijos komitetui, kuris įtraukia tą pranešimą į metų apyskaitą.

VII. ŠELPIAMIEJI.

§ 19. Norintieji gauti pašalpą turi pranešti komitetui savo vardą, pavardę, kilmę, amžių, apšvietimo laipsnį ir, jeigu galima, savo darbus.

§ 20. Sušelptasis „Žiburėlio“ augintinis, įgijęs kokią-nors vietą ar gavęs kokį darbą ir materijališkai sustiprėjęs, privalo sugrąžinti draugijai savo skolą.

§ 21. Stipendijatai ir šelpiamieji duoda kvitą ir prizadėjimą sugrąžinti draugijai pašalpą, kuomet sustiprės jo mede-giškas padėjimas.

VIII. DRAUGIJOS UŽDENGIMAS.

§ 22. Jei „Žiburėlio“ draugija būtų iš kurios priežasties kuomet uždengta, arba pati iširtų, sušauktasis tam tyčia visuotinas susirinkimas paskiria likusįjį draugijos turtą apšvietimo reikalams.

Aukos priimamos p. J. Vileišį, Vilnius, Vilniaus gtv. 31—4.

Po prašymu pasiraše: D-ras J. Bagdonas, F Bortkienė, P. Gaidelionis, D-ras St. Matulaitis, G. Sapkauskaitė, J. Vileišis.

Dėlei šelpimo senapiliečių ir kitų knygynų Lietuvoje.

Apie tai buvo pirmiaus daug „Vien. Liet.“ rašyta, ir Nr. 39 to pat laikraščio, vėl apie tai draugo B. Žiurio ilgokas straipsnis patilpo, bet dalykas, kaip matyt, dar ne užbaigtas.

Kaip matyt iš senapyliečių

gimnazijos mokinio laiško, tilpusio Nr. 39 „Vien. Liet.“, jų yra nemenkas judėjimas, ypač kad jie veikia ir dėl progimnaziją lankančių mergaičių apšvietimo. Juo daugiau bus jų knygyne knygų, juo vaisingesnis bus jų darbas. Kokias knygas ir kaip siūsti, jau žinom iš senapylicio mokinio laiško. Aš nuo savęs tiek pridursiu: kas neturi atliekamų knygų, tas gali tokius knygynėlius sušelpiti pinigais.

Dr. B. Žiurys pataria, kad T. M. D. knygius p. Simanavyčius tuo darbu užsiimtų. Pagal mano nuomonę, tai T. M. D. centr. kom. pareiga tuomi užsiimti. Pirmiausia T. M. D. centr. kom. savo išleistasias po keliolika egz. privalo knygynams padovanoti; priegtam, priiminėti nuo tautiečių aukas knygelėmis arba ir pinigais ir siuntinėti atsišaukusiems knygynėliams.

Dabar geriausia proga, kada jau spauda leista pavesti Lietuvoj susitverusiems knygynėliams T. M. D. literatūrą dailinti beturčiams dovanai, kurie (knygynėliai), rodos, su mielu noru užsiimtų tuo darbu, kad tik jiems būtų pavesta. O gal T. M. D. centro komitetas tą darbą jau gana praktiškai apdirbo; bet kad knygynėliai meldžia amerikiečių sušelpimo, ir kad nesenei atvažėvęs gana apšviestas tautietis pasakojo, kad jiems nesitropijo niekur patirti, kad koks nors beturtis (arba ir turčius) būtų gavęs T. M. D. knygelę dovanai, su tokia dovana neteko išgirsti pasigiriant ne apšviestą ne neapšviestą tautietį. Todėl abejotina, kad T. M. D. centro komitetas ir šiandien, kada jam keliai dalinimui adari, rupintųsi apie T. M. D. knygelių dalinimą kam nors Lietuvoj dovanai. Tas pats tautietis pasakojo: atvažiuodamas į Ameriką matė Tilžeje T. M. D. knygų sankrovą pstant, pelyjant, be

atsakančios priežiūros jos ne užilgo pavirs į nieką. Ant šio reikalo vertėtų daugiau atkreipti atydos.

J. S. Pruselaitis.

Kiek kaštuoja Amerikos žmonėms prezidentas.

Prezidento alga.....	\$50.000
Prez. kelionių iškaščiai	25.000
Prezidento sekretorius	5.000
Kiti tarnautojai iš- pildomamjam biure	61.000
Netikėti reikalai.....	20.000
Baltojo Namų išre- dymas ir apžiūra	35.000
Baltojo Namų pataisymai	35.000
Baltojo Namų kuras..	6.000
Žaliųjų namų apžiūra.	9.000
„ „ pataisymai	3.000
Balt. Namų žemės apgi- nimas (aptverimas ir tt.)	4.000
Baltojo Namų po... licija (žandarai)..	40.000
Slaptieji tarnautojai (secret service men)	4.000
Kariškas laivas..	150.000
Mayflower.....	25.000
„ „ Sylph.....	25.000
Viso labo	\$472.000

Taigi Amerikos visuomenei kasmet kaštuoja netoli 500 tūkstančių dolerių užlaikymas vieno prezidento, geriaus saktant — jo ypatingo reikalų ir smagumų užganėdinimas. Tas užganėdinimas, kaip matyt, gana didelis ir pilnintelis, o prie to viso da alga 50 tūkstančių dolerių.

Jungtinių Valstijų prezidento užlaikymas daugiau atsieina už kai kuriuos karalius. Danijos karalius kaštuoja žmonėms \$227.775; Nyderlandų \$250.000; Serbijos — 204.000; Rumunijos kunigaikštis — \$201.000; Wuerttembergijos kun. — \$403.400.

Abelnai viešpačių užlaikymo brangumas skaitosi pagal šalies didumą. Bet tai ne visai tiesa. Pavyzdin — Belgija mažesnė už Daniją, o karalius kaštuoja \$660.000; Italija yra žymiai mažesnė — plotu ir žmonių skaičium — už

Angliją, o jai karalius kaštuoja \$2.858.000, kuomet Anglijos kaštuoja \$2.350.000.

Teisingiau bus pasakius, kad kurių šalių žmonės apšviestiesni ir laisvesni, tai ir jų viešpačių ar prezidentų užlaikymas mažiau kaštuoja. Despotiškų šalių, — pvz. — Turkijos ir Maskolijos, — viešpačiai ima tiek „algos“, kiek jie nori.

Politiszkos žinios.

Maskolija.

Centralinėj Maskolijoje badas stoji šalies viešpačiu. Samaros gub. gyventojai nušuntė į Peterburgą pranešimą apie bado baisumą ir šaukėsi bent kokios nors pagalbos. Badas nuodėmai apsiūtęs visus gubernijos gyventojus ir skaitlingos šeimos valgo 3 kartus per savaitę. Duona iškepta iš visokių suskustų nuo medžių žievių ir šėip žolių. Gyventojai nerimodami svyrinėja tarp mirties ir sergančių baisesiems nuo bado ligoms tifuso ir škorbuto. Kudikiai be maž visi išmirė.

Vienok valdžią mažai apeina tasai baises žmonių padėjimas, ji užimta visai kuom kitu. Švenčiausias valdžios darbas apie kurį premeras Stolypinas veikia, tai karės lauko teismai ir priemonės kariuomenės apramdymui, kurios tarpe pastaruojų laikų revoliucijinė dvasia pradėjo žymiai kilti.

Išteigiamieji karės lauko teismai, kurie didžiausią ir neatsakomą galę turi ant gyvavimo ir mirties piliečių, sulyg Stolypino nurodymo dabar skiriami jaunesnieji ir ziauresnieji apicieriai, kuriems tiesiog nurodoma kiekvieną revoliucionierių be pasigailėjimo pasmerkėti mirtim. Mat tokioms pramonėms mano Stolypinas atbudavoti naują caro reakcionierišką valdžią, kur per šimtmečius žmonių širdyse gimstanti revoliucijinė dvasia, pa-

staruoju metu išsiliejo ant viso krašto ir stojusi griežtai priešais žmonių šėikus, pareikalavo žmoniško draugijos surėdymo.

Kariuomenės tarpe pastaruojų laikų valdžia teipgi skubiai daro visokias permainas. Apicieriams įsakyta gražiai elgtis su kariiviais ir pusti lyg į dūdą visokią neapikantą prieš piliečius ir nurodyti neteisingą revoliucionierių darbą išgriauti valdžią. Kiekvienoj progų kariiviai gauna piniginius dovanas ir pagyrių. Tokių dovanų gvardijos pulkų kariiviai gauna į 15 rublių kas mėnesį. Valgį teipgi žymiai pagerino, šale kazermių įtaisė specialias arbatnyčias ir skaitinyčias kurios pilnos prigustos įvairiausio turinio reakcionieriškų raštų.

Visos tos priemonės, teip pinkliai taisomos gudrių bėširdžių biurokratų ligšiol mažai atneš jiems naudos, o galima tikėtis negeresnių pasekmių ir ateityje, nes akyvesnė kariuomenė persitikrino, kad tai tik laikinis pamestas šuniui kaulas, kurį išplėšusi valdžia su jo pagalba iš burnos jo brolio ir padavė jam šiandien, o rytoj tas pats laukia jį. Štai spalio 16 d. Kronštate sugavo 5 revoliucionierius, kurie turėjo dvi bombas ir norėjo paplaišyti karės lauko teismo namą ir nužudyti visus teisėjus, kurie drįso nagrinėti jų draugų bylą, dalyvavusių pastaruose Kronštato bruzdėjimuose. Kareivis Ulakov pats per save pasisiulė mesti bombą. Tą bombą atvežė iš Peterburgo du revoliucionieriu viena moteriškė ir viens vras ir perdavė mūnėtiems kariiviams. Bomba buvo labai gerai parengta ir smarkiai užprovyta, teip kad but nuodėmai išdraikius visą namą. Daugelį kariivių kurie prigulėjo prie to sąkalbio pasisekė susekti ir suareštavo.

Pastaruojų laikų kaip pra-neša valdiškos žinios, revoliu-

cijonieriai atėmė iš įvairių valstybės užvedimų į 24 mil. rub. pinigų, tai prie dabartinio teip prasto finansiško Maskolijos stovio, smarkus valdžiai smūgis.

Prasidėjus mokslo metams, prasidėjo vėl nauji bruzdėjimai augštesnėse mokyklose. Peterburge atsibuvo didelis mitingas moterų studenčių, kur kalbėtojos viena po kitos apibrėžė Maskolijos politiką ir karės lauko teismo žiaurumą. Augščiausiose ir vidurinėse mokyklose jaučiama didelė politiška agitacija. Kazaniui uždarė realšką mokyklą. Valdžia baugina uždaryti Maskvos, Kijevo ir Peterburgo universitetus, kadangi tenai buna politiški susirinkimai kuriuose dalyvauja ir ne studentai. Doro-pato studentai boikotuoja konservatorius vokičius studentus ir spaičiai paremia latvius ir estonus studentus revoliucijonierius.

Garsus Stolypinas išvaikius, pagal kuliganų žodžius, maištingąją dumą, spėjo lengvai užgniaužti visą revoliucijos judėjimą; teip nepasisekus dabar vėl rengia geresnes priemones sušankimui naujos dumos ir leidžia kuliganams daryti viešus mitingus ir kurstyti žmones prieš žmones. Kijeve kuliganai arba kaip jie save pasivadino „tikrųjų rusų lyga“ turėjo kongresą, kuriame svarstė neprileist prie rinkimų radikalų ir nusiuntė carui telegramą kuriame išreiškia, kad autokralija, tai vienintelis ginklas šalies nuramdymui. Kongresas teipgi nusprendė išreikšti padėką Dubrovinovui, Peterburgo juodašmėdių organizatoriui, buvusiam ministerių pirmininkui gr. Vittei ir Stoly-pinui už įsteigimą karės lauko teismo. Odesoje toji pati juodašmėdių sąjunga išleido į Odesos gyventojus atsišaukimą kuriame ragina be pasigailėjimo mušti ir atiduoti teismai inteligentus ir boikotuoti žydus

prekytėje ir draugiškame gyvenime. Toliaus proklamacijoj liepia kraštutiniai persekioti žydus, kad joku būdu negalėtų apginti savo gyvasties ir tokiu būdu priversti bus išbėgti. Vienok valdyba tokių atvirų raginimų prie žudymo nekonfiskavo.

Pasklidus girdui, jog spalio 30 d. iš priežasties metinių sukaktuvių garsingojo caro manifestu laukiama naujų bruzdėjimų, vidųjų reikalų ministeris susitaręs su susinėjimo ministeriu išleido greitą įsakymą, apstatyti visus žymesnius gelžkelius kariūmene ir pilnai prisiručti kariūmenės valdyboms prie numalšinimo bruzdėjimų.

Spalio 19 d. caras išleido naują įsakymą (ukazą), sulyg kurio visi lig dabar buvusieji valdiški prispaudimai, panaikinti ir įstatymų keliu visi piliečiai esą lygūs. Sodiečiai, nuo slėgiančios komunalinės sistemos, paliuosuoti. Įsakymas skelbia, jog sodiečiai dabar gyvenimo vietą gali pasirinkti pagal savo norą ir nuo sausio 1 d. 1907 m. pagalvius mokestis taps panaikintas.

Amerika.

Floridoje pastarose dienose siautė baidūs orkanas. Mieste lis Miami veik nuodėmai sunaikintas. Pakraštyje salutės Ellioth 20 mylių į vakarus nuo Miami zuvo 250 ypatų; pakraščiuose Bahamas į 100, kitose vietoj pasakyta į 1000 ypatų; Havanoje 20. Pakraščiuose Bahamo plaukiojo 9 laivai prigulinti prie partijos nr. 4 ant kurių dirbo į 1000 žmonių, apie tuos laivus tuom tarpu nėra jokio gando.

Garlais „St. Louis“ pakraščiuose Florydos nuskendo, o kartu su juom zuvo 28 ypatos.

Be to pasigendama daugelio zvejų laivų. Havanos apskrityj (Kuboj) spalio 20 d. siautė baidūs orkanas per kurį 20 žmonių tapo užmušta ir kelio-lika pažeistų. *Sov. Am. Valst.*

skraiduolis tapo paplėštas nuoinkaro ir audros išmestas ant seklumos, bet šep nepaiškadytas.

Audra iš Iraskė 400 kareivių būdų ir keletą kareivių pažeidė.

Kiek nužuvo per tą orkaną žmonių, tuom tarpu nėra da tvirtų žinių, vienog sprendžiama apie daugelį. Nuostolis padarytas sprendžiamas apie \$2,000,000.

Iš Amerikos.

Maksim Gorki išvažiavo Europon. Ant laivo „Painzess Irene“, spalio 16 d. išvažiavo garsus revoliucijonierius M. Gorki kartu su Andriejeva. Laikraščių korespondentai glaudėsi apie išvažiuojantį raštininką ir stengėsi išklausti ir patirti kaip žiuri ant Amerikos ir amerikiečių ir kokį įspūdį išsiveža iš to laisvo krašto. Vel tu, nepasakė jis jiems to, ko geidė. Nenoroms turėjo jis sulygtint Amerikos pasilaikymus bėgančius už dolerį su pasilaikymais despotiškosios Maskolijos. Bėda prikibo prie Gorkio ir jo draugės. Gyvendamas Hurricano apielinkėje, Essex, N. J. apskričio, prisiglaudė prie vienos vietinės socialistų kuopos, o jo draugė turėjo dirbti už menką apmokėjimą kaip tarnaitė (kelnerka) restoracijoj. Veikiai žmonės pažino kuomi yra simpatiškoji tarnaitė, kadangi valnas nuo darbo valandas, praleisdavo visados drauge su Gorkiu. Abudu jausdavos laimingu ir tankiai atlikdavo tolymus farmose pasivaikštinėjimus vardan sustiprėti dvasioj ir atsikvėpti šviežiu oru.

Kiniečiai turėjo pasitraukti.

Eureka, Cal. 30 kiniečių, kuriuos vietinė konservų dirbtuvė buvo priėmusi prie darbo, turėjo tuojau prasišalinti,

bijodama darbininkų sukili-mo. Dirbtuvei priėmus prie darbo kiniečius, nepoilgam į 1000 darbininkų susispietė netoliese pabrinko ir pradėjo rekti: „Užmušt juos!“ „Numest į vandenį!“ ir pakėlė tokį baidų trukšmą, kad patys miesto valdininkai bijodami maišatienės, patarė kompanijai kiniečius prašalinti ir toliau neleido dirbti. Juos nutarė sugražinti atgal į Portland'ą iš kur jie buvo atgabenti.

Lenkų aukos revoliucijos reikalams.

Amerikos lenkų socialistų sąjungos susivaziavime, buvusiam rugsejo 2, 3 ir 4 d. New Yorke, paduota revoliucijos šelp.kom. atskaita parodo, kad iki rugsejo 2 d. viso labo surinkta \$15,006,68. Išsiųsta Lenkijos revoliucijonieriams \$14,315,95; vazinėjant su agitacija ir siuntinėjant išleista \$164,45; viso labo išleista \$14,480,40; kasoje liko \$606,28.

Lenkijos revoliucijos reikalams nerenka aukų jokia Ameriko lenkų organizacija, kaip tik socialistų.

Kontraktorius apkaltintas už lauzymą 8 valandų įstatymo.

Boston, Mass. Apskričio teismas spalio 18 d. nagrinėjo bylą kontraktoriaus W. H. Ellis, kurį kaltino valdžia už lauzymą „aštuonių valandų“ darbo įstatymo, prie valdiškų darbų Charlestown'o laivų budavotuvėj. Valdžia pastatė liudininkais daugelį darbininkų užveizdų, kurie skundėsi, jog Ellis liepė 9 valand. per dieną dirbti. Apskūstasis teisinosi, kad tasai darbas, neatbutinai reikalavo įvedimo 9 val. darbo dienos. Vienok to pasiteisinimo nepakako ir pasiremiant įstatymais, teismas Elly są nubaudė 6 mėnesiais kalėjimo arba \$1000 pinigų baudos. Teismas paskyrė 20 dienų pasiteisinti prieš tą nusprendimą.

Svarstomas kalnakasių susivienijimas.

Tarpe vadovų angliakasių unijos ir Vakarinės mainierių sąjungos, kuriedvi tarpe savęs varėsmakia konkurencija, Chicagoj spalio 18 d. buvo sąkalbis susivienyti.

Geležinkelio kompanijos turėjo užmokėti baudos.

New Yorko Centralinės ir Hudsono Rivers geležkelių kompanijos turėjo užmokėti už laužymą įstatymo užginančio duoti rabatą už pervežimą prekių 108,000 dol. baudos. O vyriausias jų užveizdas \$6000. Įstatymas užginantis duoti rabatą yra priimtas jau pirm 20 metų iš tos priežasties teismas skaudžiai kaltino. Minėtos kompanijos 6 kartus tapo su-sektos laužime to įstatymo ir už kiekvieną tokį įstatymų sulaužymą paskyrė baudos po 18,000 dol., o užveizdui Pomeroy po 1000 dol.

Nelaimės:

Plymouth, Pa. Nottingham kasykloje, kurioje dirba daugiausiai lietuviai ištiko gazų eksplozija, per kurią keli darbininkai smarkiai apdegė.

Wilkes-Barre, Pa. Kasykloje Valles, spalio 19 d. teipgi užsidegė gazai ir 3 darbininkus baisiai apdegino. Du iš jų yra lietuviu, Steponas Rudkauskas ir Kazys Kulikauskas, abudu jauni vyrai. Visi trys tapo nuvežti į miesto ligonbutį ir menama kad pagis.

— Netoli nuo Witehaven'o darbininkams betaisant muringą tilto sieną, tiltas sugriuvo ir du darbininkai likosi užmuštu ant vietos, trečias sunkiai pažeistas.

Gaisras.

Birmingham, Ala. Prekybos apskrityje išsiveržė gaisras, padarė didelius nuostolius. Gaisras pasirodė geležies ir plieno draugovės sankrovoj, kurios nuostolis skaitomas į \$300,000, gaisras greitai persinešė ant

„Alabama popieros ir spaustuves“ kompanijos namo, kurio vertė skaitoma į \$195,000 ir nodėmai viskas sudegė. Vienas ugnagesis prie to tapo mirtinai pažeistas.

Isz lietuviszku dirvu Amerikoje

St. Louis, Ill. Pastarame laike pas mus labai atšalo, bet pirm poros dienų pradėjo vėl atšilti.

Darbai tuom tarpu eina gerai ir darbą gauti nesunku, bet užvis-geriausiai eina moteriški darbai ir gerai uždirba (po kiek? Rd.). Reikalaujama daugelyj vietose tarnaičių ir virėjų, bet čia mažiau uždirba, todėl lietuvaitės daugiausiai dirba pabrikuose. Iš Lietuvos merginų tuom tartu mažai čia atvažiuoja, o kuri atvažiuoja tai tankiausiai apsiveda.

Z. Mi-us.

Cleveland, Ohio. Jau š. š. metai mūsų socialistų kuopa kaip gyvuoja ir neturėjo niekados jokių barnių su kunigais sulyg tikėjimiškų dalykų. Bet dabar jau kitokia gadynė virto ir pas mus.

Iškeliavus kunigui M. Plaušiničiui, tapo čia paskirtas į lietuvių parapiją kun. V. Paukšta iš Cleveland'o lenkų parapijos. Persikrausčius tam garbingam melų platintojui pereitą žiemą į lietuvių šv. Jurgio parapiją, V. Paukšta neaplenkė nė vieno šventadienio neiškeikęs socialistų ir neapdrabstęs begėdiškiausiai juos pūrvais. Neturėdamas daugiau prie ko prisikabyti, budavo kur tik išgirs ką nors blogo padaryta, tai vis krovė ant socialistų. Buvo atsitikimų, kad Dievobaimin gieje jo parapijonai kur nors kazyruodami susipešė arba šaip bauriai pasielgė, tai kunigėlis per pamokslą keikė socialistus, nurodydam, kad tai vis darbas tų bedievių so-

cijalistų. Todėl kai kurie trumpamačiai žmonės jau pradėjo keistai žiūrėti ant socialistų, ypatingai kuniginiai.

Iš tos priežasties mes norėdami ir kuniginiams parodyti neteisingą kun. V. Paukšto užsipuldinėjimą ir šmeizimą mūsų kuopos, reikalaujame nuo jo viešai parodyti blogus darbus bent vieno mūsų kuopos sąnario.

Iš tiesų toks posielgimas kun. V. Paukštos nemažai stabdo pasikėlimą vargšo darbininko, kiekvienas prispaustasis atėjus laikui susipras ir pamatys kas jo prietelis ir užtarėjas ir kas išnaudojas ir skriaudėjas. Be abejonės dabar ir mes socialistai pradėsi me kitaip elgtis su kunigėliu, o apsišvietusi liaudis vieton kruvos aukso, kurias šiandien teip gausiai jiems pila broliai darbininkai, apipils juos už jų darbus žodžiai paniekinimo.

Broliai darbininkai, laikas mums susiprasti ir atskirti kas mūsų draugas ir prietelis ir kas mūsų skaudėjas ir priešas. Todėl pažiūrėkime kitokia akia ant to neteisingo pranašo. Varde 3-sios kuopos L.S.P.A.

Komitetas.

Kun. Žebrio užprotestavimas.

New Britain, Conn. 12 spalio 1906 1)

N. 41 „Vienybės“ korespondencijoje iš Scranton, Pa., apie provą Scrantono lietuvių su savo vyskupu užtėmyjau, kad korespondentas, o dar aiškiaus Rėdystė „V.L.“ pasmerkia vyskupą kaip neteisingą, norintį užgriebti lietuvių savastį — 40 tukstančių verčios lietuvišką Bažnyčią ir tt. Scrantono lietuvių kurie skaito „V.L.“

1) Nors šį kun. Žebrio raštelį žodis į žodį talpinam apsvarstymui „Vien. Lietuv.“ skaitytojams, kaip kun. Žebrys nuo mūsų reikvauja, vienok su jo išvaizdijimais visai nesutinkame. Rd.

ir abelnai kiti visi gali išto išvesti savo prote neteisingą reikalo supratimą ir bereikalo provodamiesi gali daug nukentėti skriaudos — dėl kurios išvengimo noriu įprausti savo patėmyjimus, kad lietuviai nebutų balamuityjami be naudos ir bereikalo.

Pirmučiausia, yra klaida vadinti bažnyčią asabiška keno nors savastimi. Vyskupas jokiū budu nėra bažnyčios savininku, teip kaip gubernorius nėra savininku State Buildingo (stato namų), per tai nors vyskupas valdo bažnyčią, kaip valdo gubernorius stato budavones, nei vienas nei kitas už tai nemoka taksų, nei panašių budavonių negali nusavinti nuo pirmykščio mierio parduodant ar apleidžiant, nes tada prasikalstų prieš vsuomenę ir ne išpildytų savo priermės. Washingtono capitolius bejokio klausimo yra savastimi visų Amerikos žmonių, kurie tiktai mokejo taksus, bet jame vienas tiktai T. Roosevelt turi tiesą viešpatauti, kaip jam patinka lig galui savo ūrėdo. Butų besmegenis, jei vienas ar daugelis užvestų provą ir pasakytų: čia mūsų savastis, o tu vienas viešpatauji ant mūsų kruvinai uždirbtų dolerių! Roosevelt nėra savininku ant Balto Nomo, o jis viešpatauja. Kokią jis turi tiesą? — Jis ant to yra pastatytas. Jį pastatė Amerikos tauta. Vyskupas nebudamas savininku nei vienos bažnyčios, viešpatauja ant visų savo vyskupystės bažnyčių. — Kas jam davė ant to tiesą? Rymo — popiezius — galva katalikiškos Bažnyčios! Teip, Rymo popiezius sutvėrė Amerikoje vyskupystės, išraiziojo jų rubežius ir pastatė vyskupus, kad visus katalikus ir jų bažnyčias valdytų, kaip geriausia mokės. Amerikos teisinga žmonių valdzia Rymo — popiežiui tvėrti vyskupystės niekur neprieštauja, dėlto kad myli teisybę

ir žmonėms valnasties nepavydžia. Kiek tikta yra Scrantono vyskupystėje bažnyčių — vietinis vyskupas, išmalonės Tėvo Šventojo, yra jų viršininku ir visos lietuvių katalikiškos bažnyčios jų 10 ar daugiau — visos esti to bažnyčios katalikų kunigaikščio valdžioje. Dabar, kaip pilypas įskanapių išeina kelios dešimtys, o gal keli šimtai, o gal visi Scrantono lietuviškos parapijos žmonės ir sako savo vyskupui: čionai mūsų bažnyčia, mes už ją užmokėjome 40 tūkstančių kruvinai uždirbtų dolerių, o tu valdai mūsų bažnyčią! Nevaldyk mūsų bažnyčios čia mūsų — čia nieko nėra tavo, vyskupas — neklauso tų biednų lietuvių darbininkų ir valdo jų bažnyčią, kaip ponas. Nu ulia — pas sudžias: kaip pradės skusti — vyskupas valdo mūsų bažnyčią kurią mes statėme, o ne jis, atimk sudžia teisigas nuo vyskupo mūsų bažnyčią ir šian duok mums mūsų turtą! Ką sudžia gali padaryti: nuo katalikiško vyskupo valdymo katalikiškų bažnyčių neturi tiesos atimti: sudas nedavė tos valdzios ir sudas neturi tiesos atimti. Per tai provininkai turi iškalno pralošti, dėlto, kad jie jieško be teisybės, šauja į rytus, o nori pataikyti į jaučio akį vakaruose. Savasties jieško — kurios vyskupas neturi, nori ginčytis valdziai, o budami katalikais jo valdžioje nori pasilikti. Klausiu ar kas matė pasaulėje ko durnesnio? O jei atstojo nuo tikėjimo ir nori kad persiverteliams tektų katalikų bažnyčia — tai tuščias noras, dėlto, kad teisingi sudai niekad to nepadarys, kad be teisybės skriaustų katalikus ir pataikautų katalikystės priešams. Išeina: jei Scrantono lietuviai yra ir nori buti katalikais — jų šventa pridermė klausyti savo — katalikiškojo vyskupo ir klebono paskirto per vyskupą, o jei valnamanių

paklausę, atsimetė nuo katalikiško tikėjimo, tai jie tuom patrotyjo tiesas prie katalikiškos bažnyčios, ir vyskupas budamas globėju savo vyskupystėje katalikiškų bažnyčių dėl likusių tikinčių katalikų tikrų — tikriausiai užlaikys lietuvišką Bažnyčią. Kam tad provotis, kam tad jieškoti kas tau nepriguli.

Su pagarbe Kun. J. Žebrius.

Dėlei kun. Žebrio protestō.

Šiame „Vien. Lietuv.“ numerij tilpo kun. Žebrio raštėlis, kuriame jis, kun. Žebrius, kaltina lietuvius buk jie neteisingai elgias, kad bylinėja su airių-katalikų vyskupu ir ne nori pavesti savo bažnyčią pilnon jo nuosavybėn lygiu budu apkaltina „Vien. Liet.“, kad toji patalpindama tokią korespondenciją, gali suklaidinti skaitančius ją lietuvius.

Kunigas Žebrius teikėsi išvadzioti, kad yra klaida bažnynią vadinti keno nors asabiška savastimi ir stengėsi išvesti, kad vyskupas nėra bažnyčios savininku, bet tikta valdytoju, kaip kad gubernatorius valdytojas stato budavonės, arba Rooseveltas Vashingtono kapitulos.

Bet pažiurėkime ar iš tiesų taip yra kaip kad kun. Žebrius išveda?

Teisingai sprendžiant, Amerikos vyskopus galima butų priskirti prie kokios nors monarchiškos viešpatybės valdininkų, padėkim prie Maskolijos, bet prie Suv. Am. Valstybių gubernatoriaus, arba prezidento Roosevelt'o negalima. Valstijos gubernatorių renka valstijos piliečiai; prezidentą, Roosevelt'ą arba kitą, renka visų Suv. Amer. Valstybių piliečiai. Prezidentas budamas žmonių rinkiniu pasikeitina pildyti ir ginti Amerikos žmonių tiesas, priimtas per pačius piliečius ir sėdi Vashington'o kapituloj paskirtą jam laiką. O kad Amerikos pi-

liečiai išrinkę jo vieton kitą, tad Roosevelt'as, ar koks ten nebuk, nepasiliks besėdįs Vashingtono kapituloj ir neis su savo piliečiais bylinėtis, kaip daro airių vyskupas su lietuviiais. Rodos taip o ne kitaip nežinau kaip sutiks su tuom kun. Žebrius.

Su Amerikos katalikų vyskupais yra visai kas kitas. Vyskupai, kaip ir pats kun. Žebrius pripažinstą, yra viršūniais paskirtųjų jiems apskričių iš malcnės popiežiaus. O kunigai paskirti per vyskopus, sustovi po pilna malone vyskupo. Nenagrinesim to dalyko giliau, tegul padėkim jau popiežius paskirdamas vyskupą, manė kad jis (žmogus) doras, geras, teisingas ir atsakan-tis pavestai jam valdziai. Vyskupas skirdamas kunigą, tą patį manė (mislyjo), bet gyvenime pasirodė visai kas kitas. Kunigas paskirtas vyskupo, mažai paiso ant savo parapijonų, nors pastariejie taip jį, kaip ir bažnyčią ir vyskupą, užlaiko. Kunigas, kaip kad labai tankiai atsitinka nesirupina vien bažnytiniiais reikalais, bet tankiausiai kišasi į gaspadorystės reikalus, į privatiškus reikalus žmonių, neturinčios nieko bendro su pačia bažnyčia, vienu žodžiu pradeda savaip valdyti ir žmones skausti. Iš to kyla neapykanta ir nesutikimai. Jeigu tokiam atvejyje, parapijonai panorėtų nuo tokių nesutikimų pasiliuosnot, tai jiems prisieina labai daug nukentėti. Kunigas, paskirtas vyskupo, žiūrės vyskupui įtikti; jo užlaikytojai, išprašyt negali, nes jį paskyrė vyskupas. O jei pastariejie manytų stengtis prieš vyskupą, tai tas pasakys: bažnyčią mano ir eikit kur sau žinote. Nors čia parapijonai elgtųsi užvis teisingiausiai, bet kunigas pastatytas nuo vyskupo tai jis vyskupui artymesnis, ir visados vyskupas jo greičiau paklausys, negu parapijonų,

kurie nuo jo daug toliau. Taip išeina, kad jeigu nori but geru kataliku, tad turi ramiai klausyt kunigo, nors jis tave didžiausiai skaustų ir elgtųs nedorai, nes jeigu jam pasipriešiniai, pasipriešiniai vyskupui ir tt., žodžiu visai bažnyčios valdybai.

Visai panašus surėdymas manarchiškos viešpatybės, juo labiau galėtume šeme dalyke priverst Maskoliją. Ten taip gi visokie valdininkai skaudė žmones kaip tik įmanė, o kada žmonės sako skaudėjams pasipriešino, tai tie tuo jau prie savo vyresnybės, o toji nejieškojo kaltininko, bet kaltino tą kas diršo negeram surėdymui priešintis. Jeigu taip, tai juk Maskolijos valdzia gera, ją negalima but peikti, ji taip elgias kaip jai gerai, o ne kaip žmonėms; vienok jau tenka išgirsti ir iš kai-kurių kunigų lupų, kad ji bloga ir neteisinga. Ką, ar tokie kunigai yra katalikais, ar ne, jeigu diršta tokiems surėdymams priešintis?

Prie to viso reikia tiek pasakyti. Jeigu lietuviai-katalikai bylinėjas su Scrantono vyskupu už jų bažnyčią, tad turi but kas nors kėblaus, turėjo kas nors juos nuskausti: ar tai vyskupas, ar kunigas, arba kas kitas. Jei lietuviai-katalikai pasistatė sau bažnyčią, ją užlaiko, o kartu su ja užlaiko kunigą ir vyskupą ir tt., tad vyskupas arba kas kitas negali juos skausti. Čia tik žiaurumas ypatos arba blogas surėdymas atgrasina žmones klausyt kokių nebuk valdininkų ir jei žmonės bylinėjas su vyskupu, tai tik su jo neteisingu valdymu, bet ne su tikėjimu, o jeigu kun. Žebrius tą blogąją vyskupo valdymo pusę riša su tikėjimo dalykais, tad be abejonės tuom pats aščiau parodytų, blogasias tikėjimo puses.

Pažiurėkime į tą dalyką visai ramiai. Scranton'o lietuviai pasibudavojo sau bažnyčią, kiek ji ten kaštavo, tegul

jau pasilieka pašaliniu dalyku. Jie, lietuviai, užlaiko tą bažnyčią, moka algą kunigui ir rupinas už jo užlaikymą, kartu užlaiko ir vyskupą ir kitą valdžią. Aiškiai iš to matoma ir rodos nieks negalės užginčyti, kad tai savastis lietuvių: Kunigas ir vyskupas, kaip jie save tankiai vadina Dievo vietininkais, turėtų lietuvių bažnyčioje skelbti Jo mokslą, bet ne sisavint (nenorėti): „nė jaučio, nė asilo, nė tarno, nė tarnaitės, (nė lietuvių bažnyčios) kas yra savastim jo (vyskupo) artymo“, t. y. savastim lietuvių. O jeigu lietuviai eina su airių-vyskupu bylinėtis, tad veikiausiai jis bus netikras apaštalas. Jeigu jis būtų tikras apaštalas, kaip kad šiandien k. Žebrius tebetvirtina, tad ne sisavintų lietuvių savasties, o kada jis ne sisavintų lietuvių savasties, tad lietuviai neturėtų už ką bylinėtis ir jieskoti tiesų svietišku žmonių teisme.

Labai idomu darosi šiandien pažiūrėjus į kun. Žebrius išvaizdijimus ir negalima vienok iškęsti nepaklausus: Kur gi buvo kun. Žebrius tuom laik, kad Scrantono parapijonis vertinai vertė bažnyčią pavesti vyskupui, o sumanesniuosius, kurie spyriėsi savo savastį ne pavesti vyskupui, nuvedė kalėjiman ir ten prispytė pasirašyti. Gal tuom laik kun. Žebrius nebuvo Amerikoj? O ne, jis jau buvo, bet nežine kur ausis suskliudęs lindojo, ar kanapėse, ar gal rugiuose ir ramiai sautylėjo, tik šiandien kada lietuviai susiprato ir pats persitinkrino kvailai padarę ir pradėjo savo tiesų jieskoti, tai pasirodo ir kun. Žebrius, ir gina tą kurį istiesų vertėtų pasmerk. Negu kun. Žebrius budamas lietuviu, nori padėti išveržti lietuvių turtą ir pavesti kokiam nors airiui, kurs paskui ant jų sprandų galėtų jodinėti ir daryt kas jam patinka.

Baigiant tą dalyką reikia paminėti. Bylą su vyskupu

Scranton'o lietuviai gal laimėti, bet juo labiau gal pralošti. Bažnyčia, nors yra faktų, jog priverstinai pavesta, tačiau pavesta vyskupui. Žodis „Rymo“, sulyg Suv. Am. Valst. bažnytinių tiesų, padeda vyskupui pasisavinti lietuvių bažnyčią. Ir jeigu lietuviai tiems įstatymams neprisitaikys, arba atsiras vienas-kitas iš pačių tarpo priešas, tad beabejonės praloš. Bet bylinėtis sulyg tų dalykų iš tiesų bargždžias darbas. Jei pas Scranton'o lietuvius yra susipratimas ir vienybė, tad kitoku budu galėtų pergalėti savo priešą, nereiktų jokių bylų nė bainių.

Be to perspėjame Scrantono lietuvius, kad jie sergėtų ir neįsileistų bažnyčioje į muštynes, nes tuom nieko neatsieks, bet tik tai turės nukesti. Sulyg to dalyko, tai skrantoničiams geriausiu pamokslu galėtų būti prietikiškai Chicago's lietuvių Apveizdos Dievo bažnyčios, pradžioje šų metų.

Gal kun. Žebrius neturės nieko, kad „Vienybė“ drįso užtarti lietuvių reikalus ir neprakeiks visokiais bedieviais kaip paprastai daugel lietuvių kunigų daro, jeigu jiems laikraštis arba ypata drįsta nurodyti blogasias jų puses arba neteisings pasielgimus.

Reikalai

„Tėvynės Myl. Draugystės“.

Atsakymas Lesniauskui ir Liutkevyciai.

„Vienybės“ N. 38 reikaluose „T. M. D.“ p. Liutkevycia iš Brooklyn'o pasirašęs už pirmąsį ir A. Lesniauskas už sekretorių iš New York'o vardan 4 kuopos, norėdami sukelti draugystėj mišinį ir padaryt jovalą, o tą jovalą ant manęs suverst, — tik jau be jokios etikos, — karščiuoja ir blaškosi, kaslink pasiųstų Liet. Mokytojų Susivienijimui į Vilnių \$200. Užsipuldinėja ant

manęs, buk aš neturėjau tiesos siųsti tuos pinigus, arba slapta pasiunčiau, o kad L. Mok. Sus. neduoda atsakymo, jog priėmė pinigus, tai kad aš iš savo kišenius atiduočia juos draugystės kasieriui. Tai mat padėka už tai, kad teisingai atitarnavau.

Pasirašęs po tais nutarimas Liutkevycia, menkai ką apie tai gali svarstyt. Matyt jis pasirašė tik dėlto, kad ir jo vardas būtų laikraštį atspaus-tas, toks žmogus po įtekme gudraus intriganto, nė nesijuto kaip pasirašė, bet vis gi dar jis (Liut.) nors „T. M. D.“ sąnariu yra, bet ko A. Lesniauskas plakatai ir jiesko, ir šaukia susirinkimus, ir vadinasi sekretorium draugystės kuopos, kad jau keturi metai kaip nepriguli prie „T.M.D.“ ir tik 1902 m. vos sykį 60c. už tuos metus prisirašydama už simokėjo, — dabar jau 1906m. yra, o nieko nemokėjęs. Bet mat prieš Lesniauską jau antru kart aš nusikaltau. Kaip sąnariams žinoma, kad veik pu-santrų metų, nors draugystės pinigų turėjau pas save ne kartą po 12-ką šimtų dol., o budams be kaucijos, apie ką Lesniauskas gerai žinojo ir kaip o kaimynai....

Aš, žinoma, nesisavinau ir nesidalinau pinigais iš „T. M. D.“ izdo....

L. mėgina sukelt jomarką ir dergia mane, buk pinigai, sugrįžę ir aš turįs juos atiduot dabartiniam draugystės kasieriui, ir taip kiša savo nosį nors neturėdams tiesos, mat kad neturi kuom dergti tai plaušais draiko, kabindamasis prie 200 dol.

Dabar keletas žodžių p. Liutkevyciui: Tuos \$200, nesiu-čiau slapta, nes jau laikraštįje nekarta buvo apie tai garsinta ir joku budu nesulaužiau jokių draugystės įstatų, nes apie išmokėjimą pinigų apie kasierių visai nėra nieko paminėta, tai ir aš prisilaikiau senos for-

mos kaip ir pirmtakunai kasieriai, jog pasirašius prezidentui ir sekretoriui pinigus išmokėjau aš, kaip o kasierius. Ir visos kitos organizacijos taip daro Amerikoj. Apart Cent. Kom. tai ir buvusis literatiškas komitetas pritaręs, ką Paltanavičia ir Ramanauskas, beabejonės paliudys arba jųjų pasirašymai ant asignacijos tą parodo. Už tai nebuvo priešingas išsiųsti 200 dol. atspauzdinimui rankvedžių, kad tas dalykas man pasirodė gana naudinga, taip kaip ir kitiems Centr. Kom. sąnariams.

Pinigai šie likosi pasiųsti 5 d. Balandžio pagal paduotą adresą O. Pleiryčia, 6 Antakalnio gatve per „V. Ž.“ Vilniun, tai yra ne mano kaltė, kad anie atsakymo neduoda apie priėmimą pinigų. Turbut „V. Ž.“ Demokratai visada taip daro („V. Ž.“ prie to nieko neturi; tai L. Mok. S. reikalas. Red.), kaip jaučia, kad daugiaus negaus iš to šaltinio pinigų, nes kaip jautė gausę nuo buyusio Rev. Centr. Kom. dar daugiaus pinigų, tai pirmą syk apturėję ne tik greitai atsakymą davė, bet ir iš tos malonės neišpasakytą ermiderį sukėlė.

Vienok, kad pinigai yra mano pasiųsti, kaip aš pranešiau, tai nuo tų pinigų dublikatus pats prez. Paltanavičia matė ir dabar tuos pačius dublikatus „money orderių“ prisiunčiu „Vienybės“ redakcijai dėl patvirtinimo*). Bet kad neduoda priėmėjai atsakymo apie priėmimą pinigų, tai esu padavęs per pačią išjieskojimą ir, kaip kokią zinią gausiu, tai taip-pat apskelbsiu, nors nėra abejonės, kad tie pinigai likosi priimti Vilniuje. Kaslink revoliucijos ir 300 dol., deĩ to prisiejo balsuot antru kart, kad

*) Gagome du dublikatu po 100 dol. arba po 104 rub. 33 kap. Dublikatų NN 237356-7, New York (Station E), N. Y. Data: balandžio 5 d. 1906 m.

Dublikatus gražinome. Red,

pirmiaus draugystė kaip kožnam žinoma buvo nubalsavus duoti ant revoliucijos, o Centr. Komitetas nedaleido, tad aš laikydams revoliucijos darbą Maskolijoj ir Lietuvoje už svarbiausią, kuris gali atsitikti istorijoj, priverstas buvau pasidarbuot.

Galiausia pp. Liut. ir Lesn. sako jog pasirašo vardan visos 4 kuopos ir iššaukę nereikalinga triukšmą. Bet kaip žinoma ant Lesn. sušaukto susirinkimo, kaip priežodis sako buvo „aš, tu ir mes“ arba tie kurie nepriguli į draugystę, tai jug aš nuo pat pradžios susiorganizavimo 4 kuopos priguliu ir vardan mano nė jokios tiesos neturi pasirašyt bile kas susimislinęs, jeigu nedaleidžiu, tą kožnas žino.

Ex-Kasierius T. M. D.

J. Naujokas.

Apsisaugokite vyrai kol da ne velu.

Mūs vientaučiai, kurie dirba anglia kasyklose, praleidžia save geras progas.

Daugelis mainierių, kurie atsilankę savo gimtinėje šalyj pereitą vasarą, dabar sugrįžo į Ameriką ir labiau pamatė gerumą šios šalies. Jie sako, kad jų draugai, kurie dirba tėvynėje už keletą grašių už dieną, labai stebisi iš uždarbių kokius turi anglių kasykai šioj šalyj ir jiems įstabu, bad išgirsta, jog ir teip jie negauna tiek kiek jiems priderėtų gauti mokesties.

Ką jų draugai ir giminės Lietuvoje pamislytų, jei dažnotų, kad per neatsargų apsilaidimą mainierių unija susilpnėjo, sunyko ir paio, ir kad darbininkai vėl buvo operatorių priversti dirbti už žemą prekę? Ką pamislytų tie žmonės, kurie įkvėpti amerikiečių datyrimais, atėję į šią šalį rastų, vietoje galingos unijos, pa-

skirstančios uždarbius ir darbo išlygas, žmones dirbančius kaip tikrus operatorių vergus, žmones priverstus dirbti už tiek, kiek operatoriai teikėsi jiems duoti?

Ir ieip tikrai bus, jei tiktai mainieriai ir toliau nedabas unijos, kaip dabar nekurie iš jų daro.

Mēs pažįstam kitus, kurie nors mėnesinės užsimoka, bet visai nesirupina unijos auginimu, nesistengia prikalbinėti naujus sąnarius ir nesilanko ant mitingų.

Tie žmonės apleidžia geras progas, kurių su laiku jie gal jieškos, ir jie patys sau tikrai bledį daro. Apsiziurekite, mēs jiems sakome, kol da nepervėlu.

Isz visur.

Pirmutinis laivas vokiečių „Nord Deutscher Lloyd“ linijos išeis spalio 18d. su imigrantais į Charlestoną.

Vienas iš genijališkiausių Austrijos poetų Ferdinandas fon Saar, parlamento ponų rumo sąnarys, įsirgęs neišgydoma liga, nusišovė, turėdamas 73 metus amžiaus.

Mainierių kongresas Londone, kuriame dalyvavo Austrijos, Vokietijos, Didz. Britanijos, Prancuzijos Belgijos ir Sav. Am. Valst. delegatai, susilg anglių kasyklų nacionalizacijos, t. y. kad visos anglių kasyklos iš privatškų rankų pereitų į valstybės sąvastį, išdavė šitokią rezoliuciją: Už nacionalizaciją balsavo Austrijos, Vokietijos, Didz. Britanijos, Prancuzijos ir Belgijos; neutralškais pasiliko Efforts Vokietijos krikščioniškosios draugystės delegatais ir Nicholls, Amerikos. Efforts aiškino jis neturįs jokių mandatų tame klausime ir nežinąs kaip sutiktų tame saviniškai, teipgi

negalįs spręsti ar geriau būtų mainieriams perėjus ir kasty nems į nacionalizaciją. Panašių nuomonių buvo ir Nicholls.

Žmona generolo Kozlovo, kurs pereitą liepos mėnesį Petergerfe tapo nuzudytas, padavė prašymą paliuosuoti nuo mirties bausmės jos vyro užmušė jį. Padavus tokį prašymą Peterburgo įgulos viršininkui jį nusiuntė caro telegramą, kurs to pat reikalaujās.

„Susivlenyjusios presos“ korespondentas rašo iš Vairšavos, kad išpildantis socialistų skyrius, nulaikytame spalio 2 d. posėdyj nusprendė atsisaakyti nuo terorizmo.

Batume užmušė Žuvėdijos vice-konsulį Hager'ą. Jis buvo užveizdas Nobel'io naftos sandėlio ir kartu vice-konsulis. Pirmutinė auka buvo Stuartas Amerikos vice-konsulis.

Yokohamoj atsibuvo konferencija maskolių Azijatiškos garlaivių draugystės ir japonų laivų draugystės, kur buvo manoma abiem draugystėms padaryti sąkalbą sulyg sąvaitinio apsimainymo laivų plaukiančių tarp šiaurinės Japonijos ir Vladivostoko. Maskolių Azijatiškoji linija pranešė, kad ji užims kelionę į San Francisco ir tasai apsimainymas turėtų nukęsti, nes viena kelionė apie svieta tęsis 40 dienų.

Peterburge pakeltas procesas (skundas) prieš 51 sąnarį darbininkų rod s d legacijos sulyg valstybės išlavimo.

Atsakymai.

J. Čerkevyčiui. Kadangi taisai tamistų dalykas pradėtas „Lietuvoj“, tad „Vien.“ skaitytojai to dalyko nepažįsta, to dėl patartume su savo rašteliu atsikreipti į „Lietuvą“.

Prakalbos dainos ir deklamacijos. Simano Daukanto dr-tė apvaikščoja gimimą S. Daukanto su prakalboms, dainoms ir deklamacijoms, 28 d. spalio, 7:30 val. vakare, salėje Armory Hall Pittston, Pa. Vakaras bus puikiai parengtas ir išgirsite daug naujo. Nepamirškite atsilankyti.

Komitetas.

Susirinkimai.

Susivinkimas T. M. Dr. bus 28 d. Spalio 2-tą valandą po pietų salėje Andriušio Pittston, Pa. Užprašom visus susirinkti.

Komitetas.

Susirinkimas Lietuviško Politiško Kliubo, buvusio lenkiško-lietuviško, bus 27 d. Spalio pas J. B. Dainį 72 E. South str., Wilkes-Barre, Pa. Užkvičiam susirinkti kuoskaitlingiausia, nes svarbus reikalas kadangi dabar padarėme pagelbinį ligoje.

Komitetas.

Pajieszkojimai.

Pajieškau savo dėdės Vinco Januškos kur iš Plymouth, Pa. išvažiavo į Allegheny, Pa. ir dabar nežinau kur gyvena. Keidė Vilkelienė po tėvų Vaičiuliute. Adresas:

Mrs. K. Vilkelis
Plymouth, Pa.

Aš Antanas Kalėda, pajieškau savo brolio Pijušo Kalėdos, pirmiaus gyveno Scranton, Pa. dabar nežinau kur, jis pats ar kas kitas teiksis duoti žinią ant šio adreso:

A. Kalėda,
Grand Ledge House,
Grand Ledge, Mich.

Balius. Prasidės 2-ą val. po pusdieniui. Dr-tės šv. Jurgio, Wilkes Barre, Pa., 29 d. spalio 1906 m. ant salės J. Lehman's, 180 So. Main str., Wilkes Barre, Pa. Broliai ir sesers užprašom atsilankyti ant to puikaus balius. Prasidės 2-ą valandą po pusdieniui. Įėjimas 25 c. Komitetas.

Lietuviu tauta

senoveje ir szilandien.

Parašė J. šliupas M. D.

TOMAS ANTRAS.

(Tęsa.)

Bet viduryje miesto arba glitoje su juomi paprastai stovėjo pylis, kurioje gyveno didkunigaikštiskas atstovas arba storasta su bajorais ir visokiais kareiviaujančiais žmonėmis, iš kurių susidėjo pylies garnizonas. Mieste taipgi gyveno bajorai, kunigija ir jos tarnai, kurie stovėjo iš-lauk magdeburgiško įstatymo. Iš to nuolatiniai susidurimai jų su miesčionimis. Atstovas ir kiti urėdininkai, žinoma, nėsitenkino užvedimu magdeburijos arba miesto sauvaldystės ir savo teismo, kas nuo jų atėmė daug įjėmimų. Jie nenori pripažinti senų miestui privilegijų, įsimašo į jo teismus; abi pusi kreipiasi su skundais prie karaliaus: miesčionys skundziasi ant prispaudimų per atstovą, o šitasai ant trukumo įjėmimų dėl užlaikymo pylies. Jan sekančiuose 1499 ir 1500 m. tas pats didis kunigaikštis Aleksandras išduoda Polocko miestui dvi naujas gromatas, kuriomis jis patvirtina jam dovanotą vokišką įstatymą, bet su tulomis svarbiomis atmainomis. Teip, bylos dėlei žemės tarp bajorų ir miesčionių patvirtinamos prie teismo atstovo; jis perkračinėja jas drauge su „senesniais bajorais“ pagal „seną papratimą“ ir siunčia savus urėdininkus ant ginčo žemės su paprasta už kelionę mokestimi. Namai mieste, žemės ir kaimai, nupirkti bajorų nuo miesčionių, lygiai su jų tėvoniškomis žemėmis nepriguli po priežiura vaito ir burmistro; bajoriška liaudis, užsiimanti mieste pirkliavimu, moka duonį lygiomis su miesčionimis, bet nepriguli teismui vaito ir burmistro. Patys bajorai leido Dauguva į Rygą javus, kruopas, peklus ir smalą, ir dabar jiems pavelytas esti toks leidinėjimas, bet su išlyga pardavinėti tiktai išdarbius savų lobių, o ne supirkinėjanti nuo kitų. Galiaus, luoma valnų valsčionių arba „pėsčiųjų“, gyvenusių aplinkiniuose kaimuose, pirma pavedama Magdeburgo įstatymui, dabar išimta esti iš po jo ir prirašoma esti prie pylies, beje pavedama yra teismui ir priežiurai atstovo. Kaslink sidabrinės mokesties, kariškos tarnystės ir miestinio darbo, tai į estieje atieka podraug su miesčionimis. O tie prasčokai, kurie (dėl išigelbėjimo nuo miestinių mokesčių ir pareigų) užsistatinėjo atstovui, vladykai, igumenams ir bajorams, grįžta atgal po Magdeburgo įstatymu, beje, po priežiura vaito ir burmistru.

Tačiaus nelengva buvo padaryti rubežių tarp dviejų sferų — miestinės ir pyliskės. Spėka šlektškų privilegijų ir apsilpninimas vyriausybinės valdzios, ant paveizdos Lenkijos, atsiliepe teipgi ant Lietuvos ir liet. Rusijos. Praleidus trejată metų kaslink Polocko užtinkame naują gromatą did. kunigaikščio Aleksandro, dabar ir karaliaus Lenkijos. Iš jos suzinome, kad Polocko landvaitas, burmistrai ir dumčiai skundziasi ant Polocko atstovo Stanislavo Glebavyčiaus. Nežiurint į jų magdeburgiškas tiesas, jis nori sudyti ir valdyti miesčionius ir kišasi į jų žemes; priegtam aktus ant šitų žemių nuo jų atiminėja; Polocko remeslininkus paėmė po savo priežiura, beje: auksakalius, rimorius, balnius, kalvius, odininkus, kurpius, puodžius, aludarius, cimerninkus ir skomorochus; [palei

upes Disną, Lisną ir Sarę pastatydino savus tarnus, kurie ima maitą nuo kožno strugo po grašį; kišasi į maitą nuo parvežamo vyno ir alaus. Karališkoji gramata uždraudžia tą visą atstovui ir vėl patvirtina miestui magdeburgiškį įstatymą su anomis atmainomis, kurios nurodytos pereitose gromatose, beje kaslink atstovo sudo ir kaimiškų pėsčiųjų. Tolygios atmainos, gadinančios čielybę vokiškojo įstatymo iš vienos pusės, ir besitęsianti prispaudimai per atstovus — iš kitos, neleido įsidrutinti miesto sauvaldystei, išsaukė nesumones ir netvarakas tarpe pačių miesčionių. Brolis ir įpėdinis Aleksandro, Zygmantas I todėl 1510 m. duoda Polockui naują patvirtinančią gromatą magdeburgiškam įstatymui. Čion tiesiok sakosi, kad dėlei atmainymo nekurių punktų tasai įstatymas parėjo į abejonę (u vontpenii bylo), „kuriuos dėlei miesčionys miesto Polocko tarp savęs barėsi ir persiskyrė: tuli iš jų išsiveržę iš po vokiškojo įstatymo, pasidavė minsto prisudui, o daugelis ir šalin pasitraukė“. (Po miesto prisudu čion reikia suprasti sudą pylies arba atstovo). Naujoji gromata vėl atkartoja duotas miesčionims privilegijas su tulais paaiškinimais ir pridėkais. Teip miesčionys ir juodieje žmonės, užsistatėusieje atstovui, vladykai, igumenams, bajorams ir tt., vėl grįžta po priežiura vaito, burmistru ir dumčių, bet kožnam kunigaikščio ir bajorui pavelyjama esti turėti savarn miestiniame name po vieną kiemsargį ir daržininką iš skaitliaus užstatynių. Skaitlius dumčių dabar padaugintas tampa iki 24. Miestui pavelyta pastatyti keturis viešbučius, kur turi sustoti svečiai (atvykstanti pirkliai); o mokestis nuo jų dalinasi ant dviejų dalių: viena pusė eina į didkunigaikštiską yzdą, kita — į rotuzę. Privatiški viešbučiai yra uždrausti. Pavelyta pastatyti ant upės Polotos visuomenišką maluną, ir įjėmimai iš jo padalinami but tų pačių dviejų pusių. Bet praleidus 17 metų, tas pats karalius Zygmantas vėl, skundzianties landvaitui, burmistrams ir dumčiams Polocko ant jų vaivados Petro Stanislavyčiaus, siunčia štam pabarimo gromatą. Iš toios matyt, kad vaivada, jo urėdininkai ir tarnai darė miesčionims daug skriaudų, grobimų ir užmušėjysčių; kad jis laužė Magdeburgo privilegiją ir sudyjo miesčionius „miestiniu įstatymu“ (beje pylies arba atstovo teimu), liepė remesninkams dirbti ant savęs, maitus ant upių nuo strugų emė ir tt.

Tokia istorija, sunkiai prigyjančio svetimo įrėdymo ir nepasekmingos jo kovos su karališkais atstovais ir storastomis, pasiantrino maž-daug tokiose apibrėzose ir kituose miestuose Lietuvos. Skirtumas buvo tasai, kad išėmimas iš-po vokiškojo įstatymo ir pervedimas rubežiaus tarp teismo ir įjėmimų miesto bei pylies įvairiavo pagal vietines sąlygas, teip jog beveik kožnas miestas turėjo savo ypatingas privilegijas, ir neišsidirbo vienas bendras tipas miestinės sauvaldystės. Jeigu pirmaeilniai miestai negalėjo naudotiesi iš tos sauvaldystės ir pilningai atsivalninti nuo nusilenkimo šlektiškiems urėduinkams, tai dar didesniame nusilenkime jiems pasiliko antraeiliniai miestai, nežiurint į savo magdeburijas. Įvairumas jos pritaikyme dar pasididino per miestus valdytojų. Lietuvoje ir liet. Rusijoje, kaip jau šnekėjome, gyveno kiltos šeimynos, kurios, lyg vakarų feodalai, sugaubė į savo rankas didelius žemiškus lobius, tarp kurių buvo daugelis miestelių ir net miestų. Pamėgdžiodami didiems Lietuvoi kunigaikščiams, jie teipgi stengiasi pakylėti pirklybos ir pramonės ženklumą savų mies-

tų, tai-gi ir padidinti savus įėjimus duodant jiems magdeburgiškas privilegijas. Antrapus šitos privilegijos daviamos buvo pavelyjant didžio kunigaikščio valdžiai arba bent jos patvirtinamos buvo. Bet suprantama prieg tam valdytojas palaikydavo sau augštesnę teismo instanciją ir artymą prie žiūrą miesto rėdymo ir įėjimų; statė mieste savo ypatingus urėdininkus, kurie viską sergėjo, teip jog iš tiesų magdeburijos ten itin silpnai tegyvavo. Pats rankius Saksiškų įstatymų arba teip vad. „Saksiškas veidrodis“ ir išstis Magdeburgo įstatymas paprastai buvo žinomi lietuviškai-rusškieiems magistratams ne originališkame apėmyje ir pavidale, o tik ištraukose ir išaiškinimuose, padarytuose per Lenkų juristus.

Pagal prasmę Magdeburgiško įstatymo, mieste turėtų būti dvi kolegiji: dumčių ir lovininkų. Anie po pirmsėdysta burmistrų užžiuri miesto policiją, miesto lobius ir pirklybą, o teip gi sudą civiliškose bylose; šit'e gi, skaitliuje 12 žmonių, po pirmsėdysta vaito, turi teisti kriminališkus nusikaltimus. beje buti teismu prisaikintųjų. Bet, sulygindami visokius liet. miestus, randame skaitlių dumčių ir lovininkų visokeriopą; vaitas pirmsėdauja abiejose kolegijose; kartais abidvi susilieja į vieną magistratą arba rupinasi tais pačiais reikalais. Po tam randame dar trečią įrėdę: „rodą keturių dešimčių vyrų“ (o tuluose miestuose „rodą trijų dešimčių“), kuri susideda iš išrinktinių nuo miesto ciekų ir prisisavina tiesą kontrolės ant miesto ukiavimo; prieg kam vaitas, burmistrai, dumčiai ir lovininkai neretai su ja vaidyja už savas tiesas, kuomi pasidaukina maišatis miesto reikaluose ir prietikiuose.

Antrapus, šitos nesmagios pusės Magdeburgo įstatymo išsiplėtojo ir atnešė savo vaisius iš didesnės dalies ateiteje. Pirmame gi laikmetyje savo buvimo, beje gadyneje Jagėliunų, jis, matomai, vis gi suteikė tulą akstiną ir pagaivino miestiską gyvenimą, pirklišką ir paamonišką judėjimą Lietuvoje ir liet. Rusijoje. Nedovanai juk gromatose, išdaviuose dėl šito surėdymo, tankiai primenama yra, kad jos daviamos esti prašant patiems miesčionims.

Įstatymdavystė ir teisdarystė Lietuvoje ir liet. Rusijoje toje gadyneje tėmytinai pereina nuo bendrų su Rytine Rusija pamatų, išreikštų Ruskoje Pravdoje, prie ypatingo pavidalo, išsiplėtojusio po įtekme šlėktiškų privilegijų arba lenkiškojo valstijos surėdymo. Gadynei Sudebnikų Moskviškė Rusijos atsako čion gadyne statutų, kuri jau prasideda įstatymais, žinomais teip gi po vardu „Sudebniko“. Jis tapo išduotas Kazimiero 1468 m., susišnekėjus su lietuviškais kunigaikščiais, ponais – duma ir visa prasčiokija (pospol-tvo); toji turbūt reikia suprasti kaipo surinkimas geresniųjų žmonių miesto Vilniaue.

Sudebnikas Kazimiero po teisybei perstato rankių būdimų ir korų už vagystę visokiuose jos pavidaluose; iš 15 perskyrimų to rankiaus 20. atsineša prie vagystės. Čion randame, kaip Moskviškėje Rusijoje, prasmę apie nubaudimus kaipo šaltinį įėjimų dėl sudžios. Paveizdan, jeigu vagis pagautas ant karšto darbo, tai pavogtas daigtas eina ant naudos *dvaro* (kunigaikščio, valdytojo ar pono), arba teip sakant sudžios; apart to. ant jo naudos eina praseka, beje mokestis nuo skundiko už atsekimą ar atjiesokjimą kaltininko. O nukentjusiam arba skundikui vagis moka ystiną, beje vertybe pavogto daigto. Jeigu jam nėra kuomi užmokėti, o jo pati ir vaikai žinojo

apie vagystę, tai užmokėt pačia ir vaikais (bet vaikai jaunesni už 7 metus neatsako), o ji pati — ant kartuvių. Vaikai ir pati gali iš ipirkti patys ar su pagalba savo uktverio. (valdytojo). Jeigu vagis, sugautas su vogtu daigtu, visai neturi kuomi užmokėti, tai ji pakarti, o pavogtą daigtą atiduoti skundikui, ir sugražinti jam pusę prasekos. Tai gi pirma turi buti užganėdiutas nukentėjėlis („ino pervo zaplatiti istciu, a potom ospodar' tacia toho vinu svoju beri“. Prieg kam jeigu vagis nėra valbas žmogus, tai jo valdytojas tuom laiku yra ir jo sudžia. Tuomi tarpu pagal kitą perskyrimą, jeigu uktveris vagies žinojo apie jo nusikaltimą ar dalinosi jo vaisiais, tai jis panėša teipgi nubaudimą. Ir teip, valnus arba kunigaikščio žmones sudyja didkunigaikštiški atstovai ir tijunai, o poniškus arba bajoriški — jų valdytojai; atsitikus, kad skundikas ir kaltininkas kitokios luomos žmonės, tai jiems *bendras sudas*, beje sumaišytas iš atstovo ar tijuno ir pono ar bajoro. Jeigu kas laikys savam name *valkatą* (ležnia) slapčia, beje nesakydamas kaimynams ar aprubei, o tuomi laiku atsitiks vagystė, tai jis tuoi bėgyje 3 dienų atvesti valkatą į sudą, o kiteip turės užganėdinti nuskriaustamjam. Jeigu sudžia, arba bent tas, kam bus išduotas vagis dėl nubaudimo, atvalcys ji už mokestį arba paims ji sau į verguę, tai pats baudziamas esti vyriausybes; nes vagiui neturi buti suteikta mielašiadystė. (Čion jau atsiliepti pradeda valtiška pažvalga ant piktadarystos). Visatinai ant karšto pagavus, pirmoji vagystė baudziama yra pinigais, bet jeigu vogtas daigtas prekiuoja daugiau „puskapio“ (o pagal kitą skaitymą „pusės arklio“ (polukonia)), tai pakart; už karvę teip gi pakart, už vogimą arklių, nors ir pirmą syk, neatbutinai kartuvės; už paglemžtą nevalninką teip pat. Vagis, kurį aplinkė nurodys, kad vogė ne pirmu sykiu, eina ant kartuvių, nors butų sugautas ne ant karšto darbo, o tiktai priverstas prisipažinti kvosiant. Visatinai tas Sudebnikas labai yra žiaurus ir nesigaili kartuvių. Jame teip gi atsispindi ir liaudies prietarai anos gadynės. Paveizdan, jeigu ką — nors nužiurėtą vogime kvos ir „nedasimučys“ prisipažinimo, o ant jo išrodys, kad jis „žino žoles“ (užkerėtas žoles, kuriomis apsaugoja savę nuo skausmo) ir priegtam aplinkė pasakys, kad ir pirmiau vogė, tai ji teip gi ant kartuvių. Po tam eina keletas perskyrimų apie bylas dėl žemės ar ažių, apie antpuolimus ir pasikirtimus.

Tasai sudebnikas išrodo lyg įvesdinimū į tolesnius įstatymus, nes jis pats toli nepatenkina kasdieniniams reikalams. Jaučiamas buvo reikalas turėti visatiną rašytą rankių įstatymų, kurs apsklemtų prietikius luomų tarp savęs ir tarp valdžios, ir butų keliarodžiu teisdariams; šitie priversti buvo iki tam laik naudotiesi ar iš įvairių gromatų, dovanotų, įstatymiškų ir tt., ar iš paprastų, nerašytų įstatymų, kurie buvo labai visokeriopi, žiurint pagal vietines sąlygas, ir kuriuos pritaikant galima buvo daryti daug blėdies. Pirmas sistematiškas rankius įstatymų ir juridiškų papratimų, paskirtas visai didei Lietuvos kunigaikštystei, tapo sudėtas velyjant Zygmantui I nežinomų mums juristų-kompiliatorių, matomai dalyvauniant lietuviškam kancleriui Albertui Gcztautui. 1529 m. šitas rankius tapo seimo priimtas ir gavo karališką sankeiją. Jis yra žinomas po vardu „pirmojo“ arba „Senojo Lietuviškojo Statuto“ ir, regimai, tapo sudėtas ant paveizdos lenkiškojo teip vad. Visliciškio statyto Kazimiero III, išlėisto 1347 m.

(Toliau bus)

Didelis Balius!

Pittston, Pa. L. P. Kliubo Draugystės pamedelyje 29 d. Spalio (October) 1906 svetainėje J. Andriušio 193 N. Main str. Prasidės 3-čią val. po pietų ir trauksis per visą nakti. Muzikė bus kuonopui kiuse visus lietuvius ir lietuvaiteis kaip viečinius taip ir iš apielinkines prašom atsilaukyt.

Komitetas.

J. B. Dainis

persikole iš Public Square ant 72 E. South st., Wilkes Barre į savo leoną namą. Draugai ir pažistami užprašomi atsilaukyti, o busite meiliai priimti, kadaigi turime viską gerai įsitaisę ir atsakinti vieta.

BALSUOKITE UŽ Republikonišką kandidatą ANT

District Attorney Abram Salsburg

Balsavimo dienoje, 6 Lapkričio (Nov.), 1906.

Atsisaukimas.

Su Dievo pagalba išleidžiu „NOTICE ISZKALAN“ knygėlę lietuviškos kalbos, is kurbos koznas, mokantis skaityti ant duker, gaes per save isemokyt, grajyti ir grolti s notų. As per 14 metų praktikavojusi muzikoje, ir nuo muzikos mokytojų turiu „testimoniun“, kurie užtvirtina. Iš tos knygelės k žnas bus užganė linta. Jijs bus atspausta

keletas „testimoniun“ dėl užtikrinimo tikro mokslo iš notų. Mokantieji notas pasirupinkit tą knygelę kad daugiau dainuoti ir praistą muzikos mokslą iš notų atkartoti. Knygelė bus versta keliose kalbose, prekė \$3.00. Kas šį mėnesį prisiųs \$1.00, tai gaus knygelę; išsimokines galės parduoti ir da turės \$2.00 pelno. Kas dabar nepasirupins tai po laiku graudinsis, nes tik tiek bus spausta egzempliorių kiek žmonių atsišauke. Visos knygelės bus pabaigtos dirbti Gruodžio mėnesiye. Atmink, kad muzikos moklas yra branzus, ir kad eilamas pas mo ytoją iki išsimokins tiek notų, kiek yra toje knygelėje, tai kaštuos \$100 ir daugiau. Rašant le p nigus drauge siųskit ant adriso: Mr. Geo. Bironas, 131 16-th st., S. S. Pittsburg, Pa.

Kankinanti nežinia.

Atsikime susirgimo kokio šeimynos sanario, kiekvienas stengiasi kuolabiau tai pagelbėti. Kiekvienas stengiasi kaip nors sumažinti kančias sergančio ir ant galo pataria vieną ar kitą vaistą. Tamista skubiniasi aptiekon ir atgal, pats kankinamas netikrumo, ar pirktas vaistas atėis pageldaujaną vaistų ar ne. Tokiam atsitikimui yra tikrai vienas paveizlas kur perkami vaistai visada atoesa laukiamą vaistų, taigi, perkant vaistą reba abijonės apie vaistų gerumą ir tas vaistas yra Triner'o Amerikon sk s's E iksvras Karčiojo Vyno. Visas galbia kiekvieną nesveikuną skolio ir žarnų. Vaistas suteikia nevien pagelbą bet taipgi išgydo l gonį visiskai; vaistas suteikia sveiką epetą regulineja žarnų veikimą ir sudaroma gramulavimo organais. Padarant gramulavimą atsikandū, gema naujas, grynas kraujas, gema nauja pajega riuonyse ir nervuose, taipgi veiktimas smegenų ir raudonumas ve do. Sveikioms sudutys vaistas jų kūną ir pagim lys naują pajegą ir ambiciją. Gaunamas aptiekose, arba pas jai fabrikantą J. Oapą Trinerį, 790 S. Ashland Av; Chicago, Ill.

Teisingo pasielgimo su musu tautiečiais.

Praga apgalvot republikoniška mašina pameknant, o išrakti teisingus žmones.

Musu žmonės siuje di teleje valstijoje yra darbininkai. Del ju pastangos, truoos, yra kalta dikė a del ju gerovės šioje valstijoje jė rupinsis apie ate tį; ir užtais ate teja per te's tiesas kuries bus gerui jasi ir siengsis priersti pillyti perleistas juu gerui tiesas. Per ketures dešimts metu yra pagulautinos tisis apsaugojimo darbininko nuo sužeidimo, ir per daugeliu metu reikdaujama nepribisti vaiktin darb.

Kokios yra pasekmes tu reikdavi mu? Republikonu partija kuri tur galę yra davus pradejimus po prizadejimo, ir yra neįsp ldiuzs prizadejimus po prizadejimu. Ar neyra

tas netiesa kad musu tautiečiai trotinuo užsitikejima republikonuose?

Priežastis neperleidimo teisu yra ja kad republikonu partija kontroliuoja šioje valstijoje ge'ezinkelei, maines ir alieja s interesai šios valsijos del o republikonu mašina negali per eisti tieses priešingas darbdaviams likuriu te negeidauja.

Dabar puga ateina laukema darbininku s n i. Daugumas apart j ju kele truks na pri-š d net isinga urd ninkavima r reikalavo teisingų žoniu urdlose ir p rmainu. L neoln Partija ir Demokrat i susivienijo šame dalyke dėl š inkimo gubernatoriaus liutenant gubernatoriaus, sekretario, perzuretojaus generl š o ir šių reper nu, jeigu taps išinkti; rupinsis dėl darbininku ger ves kas jiems prizuli ir išvays republikoniškus apgavikus kurie voge žmoniu pinig.

Iširs milijoninius kaštus State nar'o ir suvogusius pinigus nubaus.

Užtikirin žmonėms teisinga valdže, darbininkams teisingas tiesas ir kas ju galybe bus kiekvienam rodyti teisybe.

Musu žmonės neturėjo teisingo apsiejimo su jais, apgalėjus republikonišca m šina kari per ilgus la kus apgaudinō juju reikalai bus teisingai pildomi.

Iš ikriju republikonai per metus apgau linōjo ir darbininkai turi pausti šio o r iekimuose.

Ta gali padaryti balsuodami už gimry ant gubernat riuos, Creasy ant prizuretojaus ir Green ant sekretoriaus

Brangintinas receptas prisiuncziamas dykai silpniems ir nerviszkiems vyr a m s .

Asz turiu savo nucasavybėj receptą brangintinam vaistui, prirazdomam garsaus daktare, kurio asz telravusi atlankydamas senąja szali. Asz zinau bez pat ribos, kad vaistas padirbtas pagal szita receptą yra vziad en geriausias silpnems nerviszkims ir besveikac ziama vyrams. Asz žinau dōlto, kad jis man sugražino sveikatą po ilgo sirgimo su švelni nōjimu, ir vviszkumu ir abelna ne sveikata ir t. t. Asz p'rma to izmėginau specialius ir pavirba vaistus bei gydymus be matomo pagerėjimo. Telgi zinau, kad daugelis kitų sirgusiu ta ar kita liga nuo peroid ribimo, jaunytės paklydimų, iraviz n in qar j eddėjimų, kaip nerviszkume, nōbėgių, sunykimo vyrų dō, b o gos atn uties, sundikti to gyvenim, stokos ambicijos, szmur nybės, nedraumo, s au dėjimo ar rō nose, abeino nes elkumo ir t. t. kurie raszė man, telpgi izagydd, kaip ir asz pats.

Zin dama, kaip sunku iszelgydyt szioje szalyje, asz užsimaniau pagelbėti kitiems ir dōznam telkalvojancziam tokio vaisto paraszindam pas mane, asz pasiūsiu nuorasą szito recepto, ir telkalvingus patarimus užpezdōtytame laiszke d kal Receptą gali sutaisyti geroje aptiukoje uz mažus pinigus. Klacyk maie rados ir pau ēgin, o pamutysi, kad tai geras vaistas, nuo kurio buai sveikas t irtas ir l in linzas. Asz už savo patarnavimą telkalauju 50 ct tauk pasveikins. Niekiomet asz nereikalauju daugiau uz szitą frazā sūmą ir nereikalauju jos kol ti v szizkal nepastatysiel, dant paskul geriau gildetam branzinti mano patarnavimą tau. Asz nesimenzu nieko apmoketin ir neturu jokio sumisto izzanti pinigus ar pardoti vaistą, kur o tu nereikalauji, o jei tu rasi mane net isinga, tai tiesiog gali mane apskelbt. per szitą laikraszti.

Raszis szadien, kadavul szita žinia gal ne tikra tos daznio. At mink, kad žanai rabi ta ir visus patarimus dykai ir tu nereikalauji man silų szit 50 ct kol nepasveiki. Adressas:

C. Bentson, P. B. Box 655, Chicago, Ill.

JOHN J. CASEY,

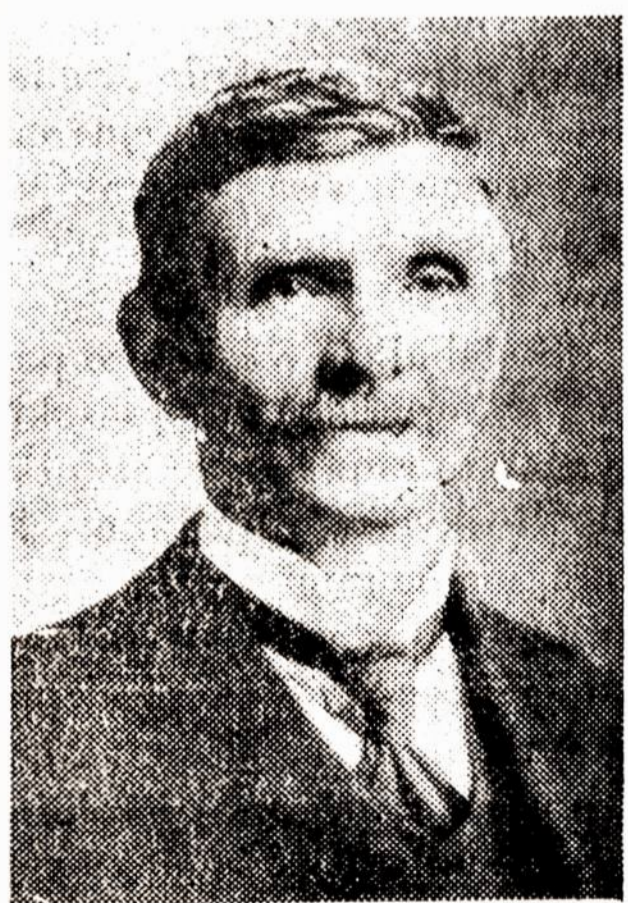
BALSUOKITE UŽ Casey ir Rudge

KANDIDATAI Suvienytu Darbinyku Partios

Reprezentantus

7 Legi lative Distrikto, Wilkes Barre, Pa.

KIEKVIENAS ZMOGUS GALI BALSUTI UZ DU REPRESENTANTUS I LEGISLATURĄ.

JOHN RUDGE.